

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

16 junij 2023

št. 11/2023

UVODNIK

IZJAVA

PISATELJI V ZAPORU

UKRAJINA

VOLITVE V TURČIJI

MEDNARODNI PEN

PEN-KALO

DOGODKI

ZGODILO SE JE

KNJIGA

UVODNIK

Leto nas je pripeljalo do poletja in čudežnega praznika slovenske osamosvojitve, po kateri smo si ustvarili prvo slovensko državo. Nihče nam ni zapovedoval, kakšno ureditev in katere državne in vojaške zveze bomo izbrali. Referendumski vprašanji daljnega marca leta 2003 sta bili, ali Slovenija postane članica Evropske unije in ali naj postane članica zveze NATO. Za vstop v EU je glasovalo 89,61%, za v NATO pa 66,05% Slovencev in Slovenk. Vstop v EU je prinesel višji življenjski standard, prost pretok ljudi in blaga, enotno valuto evro, odprl možnosti kulturnega in izobraževalnega povezovanja. Pri vojaški zvezi je drugače. Četudi je njeno glavno načelo obramba, so se mnoge njene članice dostikrat v preteklosti izkazale kot neusmiljene agresorke tretjih držav. Ukrajinska pesnica in izjemna poznavalka zgodovinskih tokov Iryna Starovoyt primerja življenje v njeni državi, zaznamovani z vojno, s potovanjem na letalu. „V tem letalu letim s Strahom in Upanjem...“ Strah prihaja z vzhoda, od koder ruske sile dnevno bombardirajo civilne cilje, upanje se dviguje z zahoda, kamor so se Ukrajinci pogumno podali v času Majdanske revolucije leta 2014. Mir lahko sklenejo takoj, če se se odrečejo možnosti, da svobodno odločajo, kot smo nekoč mi.

Kaj lahko ob tem na obrobju dogajanja, ko razmišljamo o jadranskih plažah in senci dišečih smrek in orehovih krošenj, kamor se bomo zatekli na dopust naredimo penovci in penovke?

Premišljujemo, pišemo, objavljamo.

Če je pesnik zapisal, da je svoboda glagol, je solidarnost glagol v sedanjiku še toliko bolj.

Naše spoštovanje do osnovnih pravic ukrajinskega naroda se ne bi smelo umakniti pred udobjem navideznega miru.

Pisatelji in pisateljice za mir smo na Bledu odprli veliko tem ter se posvetili težavam s svobodo govora na vseh celinah sveta, a vedno znova smo se vračali v Evropo, v Ukrajino milo, kamor je pesnik prišel šele upepeljen dva meseca po smrti. Tako smo tudi v tednih po srečanju oblikovali izjavo, ki jo danes Mednarodni PEN objavlja na svoji spletni strani, bralci Tednika pa jo najdete v nadaljevanju.

Tednik se s to številko pred poletjem poslavlja. Seveda bo naša ekipa dejavna in sledili bomo dogajanjem na spletu, vendar bo predvidoma naslednji Tednik izšel šele proti koncu poletja.

Želim vam veliko ustvarjalnih dni in dobrih knjig na Sejmu na zraku v okvirih Dnevov slovenske knjige, ki se pričeneja danes in bo trajal do nedelje.

Naj jeseni zaživi upanje!

Tanja Tuma, predsednica CS PEN

PEN International Writers for Peace Committee
Comité des écrivains et écrivaines pour la paix du PEN International
Comité de Escritores y Escritoras por la Paz de PEN internacional
Odbor pisateljev in pisateljic za mir

Izjava Odbora pisateljev za mir pri Mednarodnem centru PEN o vojni Ruske federacije proti Ukrajini

"Člani in članice Odbora pisateljev in pisateljic za mir pri Mednarodnem PEN-u o vojni Ruske federacije proti Ukrajini ponovno pozivamo ruske oblasti, naj nemudoma in brezpogojno končajo uničujočo vojno proti Ukrajini. Vojaška invazija Ruske federacije na Ukrajino v polnem obsegu je kršitev mednarodnega prava in brezsravno nespoštovanje mednarodnih norm. Ne smemo dovoliti, da bi se še stopnjevala.

Ukrajinci so akterji svoje zgodovine. Odbor Pisatelji in pisateljice za mir izraža popolno solidarnost z ukrajinskim ljudstvom in poziva nacionalne vlade, naj pomagajo Ukrajini v boju za svobodo.

Skupinske usmrtitve civilistov in vojnih ujetnikov, prisilna izginotja, mučenje in drugo surovo ravnanje, spolno nasilje, povezano s konfliktom, prisilne deportacije in premestitve ukrajinskih civilistov - vključno z več tisoč otroki - v Rusko federacijo, vsa ta dejanja so vojni zločini.

Pozdravljamo naloge, ki jih je Mednarodno kazensko sodišče izdalo za Vladimirja Putina in Marijo Lvovo-Belovo, komisarko za pravice otrok v uradu predsednika Ruske federacije, zaradi vojnega zločina prisilne deportacije otrok.

Pozivamo, naj Mednarodno kazensko sodišče ob nadaljevanju preiskav zločinov, ki so jih zagrešile ruske sile, izda nadaljnje naloge za prijetje. Države pogodbenice Rimskega statuta bi morale storiti vse, kar je v njihovi moči, da se zagotovi takojšnja aretacija in sojenje Putinu in Lvovi-Belovi.

Odločno obsojamo ogrožanje življenj in varnosti vseh civilistov v Ukrajini, vključno s pisatelji in novinarji, ki je posledica vojne Ruske federacije proti Ukrajini ter pozivamo ruske oblasti, naj nemudoma in brezpogojno izpustijo vse državljane, ki so pridržani zgolj zaradi mirnega izražanja svojih stališč.

Zaskrbljeni smo zaradi obsega uničevanja in ropanja neprecenljive ukrajinske kulturne dediščine s strani ruskih sil in podpiramo številne umetnike in kulturne akterje, ki nadaljujejo svoje delo kljub nevarnosti. Mednarodna skupnost mora podpirati Ukrajino pri dokumentiranju takšnih napadov ter si prizadevati za restitucijo in obnovo.

Jedrske grožnje so nesprejemljive. Odgovornost za vojne zločine je ključnega pomena. Vse odgovorne je treba nemudoma privedi pred sodišče.

Odbor pisateljev in pisateljica za mir pri Mednarodnem PEN-u je Rusko federacijo večkrat pozval, naj nemudoma in brezpogojno konča svojo uničujočo vojno proti Ukrajini, tudi z resolucijo o vojni Ruske federacije proti Ukrajini, sprejeto na 88. letnem kongresu Mednarodnega centra PEN v Uppsali na Švedskem septembra 2022, in izjavo ob letu vojnih zločinov in odločnosti v Ukrajini, ki je bila objavljena 23. februarja 2023.

Monika Žagar

POROČILO S SREČANJA MEDNARODNEGA ODBORA PISATELJI V ZAPORU (WiPC) V ZAGREBU, 11. - 14. MAJA, 2023.

Naslov srečanja je bilo "Free the Wor(l)d in Times of War and Repression"

Slovesna otvoritev srečanja, ki sta ga odprla predsednik hrvaškega PEN-a Tomica Bajsić in hrvaška ministrica za kulturo in medije g. Nina Obuljen Koržinek, je poudarila pomembnost delovanja pisateljev in novinarjev v času vojne in represije. Olha Muha (Ukrajinski PEN in Mednarodni PEN) je v svojem govoru poslala prijaznost (loving kindness), solidarnost in sočutje vsem pisateljem in borcem za človekove pravice, ki se trenutno nahajajo v zaporih ali so preganjani zaradi izražanja svojih mnenj.

Sledila sta dva javna dogodka. Prva javna okrogla miza, Overtura - Naša založniška prizadevanja za Ukrajino 2022 (Overture - our Publishing Focuses on Ukraine 2022), je predstavila publikacije o vojni v Ukrajini. Sodelovali so Alla Tatarenko, Halyna Kruk, Ostap Slyvynsky (ukrajinski Pen), Dražen Katunarić (European messenger) in Tomica Bajsić. Moderirala je Olha Mukha.

Na drugi okrogli mizi, naslovljeni Literatura v času vojne in represije (Literature in Times Of War And Repression), so svoje izkušnje z avtoritativnimi sistemi delili mednarodni gosti iz različnih držav: Germán Rojas (PEN Čile in predsednik odbora Pisatelji za mir), Katherine Bisquet Rodriguez (Kuba), Furas Shamsan (Jemen) and MaThida (PEN Mjanmar), moderirala je Sibila Petlevski (Hrvaški PEN). Vsi so poudarili, da so individualni upor proti represivnem sistemu in zunanji pritiski mednarodnih institucij, med katerimi je seveda tudi PEN, izjemnega pomena.

V soboto 13. maja smo delovni dan začeli s hibridnim sestankom - 37 sodelavcev je sodelovalo po zoomu, 50 nas je sodelovalo osebno. Zanimivost pri tem je bila, da so mjanmarski penovci razvili načrt, kako prevesti hibridne pogovore v burmanščino, katerih sklepi se lahko takoj uporabijo na terenu.

Kot je to v navadi, je med našimi sestanki na stolih z nami "sedelo" 7 panelov s portreti piscev, ki smo jih izbrali kot reprezentativne z dolgega seznama pisateljev v zaporih. Ti so: pesnik Innocent Bahati (Ruanda), pisatelj, založnik in aktivist Jimmy Lai (HongKong), pesnica in učiteljica Mahvash Sabet (Iran), glasbenik in reper Maykel Osorbo Castillo (Kuba), založnik, aktivist in borec za človekove pravice Osman Kavala (Turčija), raziskovalna novinarka, urednica in pisateljica Paola Ugaz (Peru) ter novinar in zagovornik človekovih pravic Server Mustafajev (polotok Krim, po rodu Tatar.)

Sobota je bila sploh izredno pestra in konstruktivna. Prva okrogla miza, Izzivi za pisatelje v izgnanstvu in za centre, ki jih gostijo, je moderirala izvršna direktorica Mednarodnega PEN-a Romana Cacchioli. Govorci so prišli iz različnih koncev sveta: Timba Bema (Kamerun, švicarski-romanski PEN, Katherine Bisquet (Kuba), Taciana Niadbaj (PEN Belarus), Ma Thida (PEN Mjanmar), Astrid Vehstedt (Nemški PEN) and Elisabeth Löfgren (švedski PEN). Osrednji temi pogovora sta bili administrativni izzivi za organizatorje in psihosocialne težave preganjanih pisateljev in pisateljic v novem okolju.

Sledile so tri okrogle mize, ki so se osredotočile na ključne tematske izzive, kot smo jih dorekli v strateškem dokumentu odbora za pisatelje v zaporu (2022) ter na podlagi letnega seznama Mednarodnega PEN-a preganjanih in zaprtih pisateljev (t.i. Case List).

1. Prva okrogla miza je imela za temo kriminalizacijorazžalitev oz domnevnih razžalitev, ki se je kot orodje utišanja kritičnih glasov razpasla tako v Evropi kot po vsem svetu. Moderirala jo je Tanja Tuma (Slovenski PEN, mednarodni PEN), svoje misli so predstavili Miquel Àngel Llauger (katalanski PEN), Tomica Bajsić (hrvaški PEN), Milorad Popović (črnogorski PEN), Andrea Lešić-Thomas (PEN Bosna in Hercegovina) in Zeynep Oral (PEN Turčija). Po individualnih predstavitvah je sledila daljša debata o situaciji v Bosni in Hercegovini.

Andrea Lešić-Thomas je opozorila, da še vedno obstaja nevarnost spremembe kazenskega zakonika v Republiki Srbski, ki bi ponovno kriminalizirala razžalitve. Ohlapno oblikovane predlagane spremembe, in z njimi definicije razžalitev, bi, če sprejete, uvedle visoke kazni za domnevne razžalitve in posledično ohromile kritično pisanje in izražanje pisateljev, novinarjev in aktivistov.

Mednarodni PEN, PEN Bosna in Hercegovina ter 29 centrov PEN so že 22. maja pozvali parlament Republike Srbske, naj opusti omenjene spremembe kazenskega zakonika. Tako smo tudi na srečanju v Zagrebu izrazili nasprotovanje rekriminalizaciji razžalitev.

2. Naslednja okrogla miza je naslovljena druga ključna prioriteta odbora Pisateljev v zaporu, Digitalni avtoritarizem in njegov vpliv na svobodo izražanja ('Digital Authoritarianism and its Implications for Freedom of Expression'). Moderiral jo je Ross Holder (Vodja azijsko-pacifiške regije pri Mednarodnem PEN-u). V široko zastavljenih poročilih, ki so odsevali izkušnje in znanja strokovnjakov, smo se udeleženci informirali in nato pogovarjali o vedno bolj izpopolnjenih spletnih metodah, ki jih uporabljajo avtoritarni režimi za nadzor nad državljani, pa še o umetni inteligenci in njenem vplivu oz omejevanju dostopa do informacij in znanj. Srž pogovora se je vedno znova vrnila na svobodo izražanja in njeno kršenje po vsem svetu, kjer se število avtoritativnih režimov hitro zvišuje.

Udeleženci okrogle mize so bili: Brendan de Caires (PEN Kanada), Salil Tripathi (član upravnega odbora Mednarodnega PEN-a), Moheuddin (PEN Bangladeš), Karin Deutsch Karlekar (ameriški PEN), Frane Maroević (hrvaški PEN). Okrogla miza je bila izjemno informativna, stimulatívna in tudi precej zaskrbljujoča.

Hibridno srečanje smo končali z diskusijo o Seznamu preganjanih in zaprtih pisateljev Mednarodnega PEN-a in ključnih rezultatih PEN-ove mreže (PEN International Case List and key products of the PEN network), ki jo je moderirala Aurélia Dondo (Vodja evropske in srednje-azijske regije pri Mednarodnem PEN-u).

Namen je bil osvetliti nekatere izjemne primere dobrih praks različnih PEN-ovih centrov po svetu, ki bi jih lahko vključili in uporabili tudi drugje. Po kratki uvodni predstavitvi Aurélije, so sledila poročila Karin Deutsch Karlekar (s projekta indeksiranja Svoboda pisati in Baze podatkov o ogroženih pisateljih pri ameriškem PEN-u (America's Freedom to Write Index and Writers at Risk Database), Lare Buxbaum o podkastih Južnoafriškega PEN-a o praznih stolih (South Africa's Empty Chair Podcast), Taciana Niadbaj je govorila o poročilih beloruskega PEN-a: štirinajstdnevnikah in monitoring poročilih o dogajanju na terenu, Caroline Stockford je predstavila pet let trajajoč projekt norveškega PEN-a, ki je na turških sodiščih sledil sojenju obtoženim udeležencem mirnih protestov v parku Gezi, Elisabeth Löfgren pa spletno glasilo PEN-Opp švedskega PEN-a. (Swedish PEN's PEN/Opp). Olha Mukha je govorila o aktualnih #Dialogih o vojni, ki jih ustvarja vse od začetka vojne ukrajinski PEN (PEN Ukraine's #DialoguesOnWar), zaključil pa je Cat Lucas z angleškega PEN-a o projektu PEN PIŠE. (English PEN's PEN Writes). Ma Thida je predstavila tedenska poročila s terena mjanmarskega PEN-a.

Ob koncu prvega dne smo se v knjižnici in čitalnici Bogdana Ogrizovića udeležili javne tribune z naslovom Evropske narative od padca berlinskega zidu (European Narratives Since the Fall Of the Berlin Wall Until Now), govorniki in govornice pa so bile: Lejla Turčilo (Bosna in Hercegovina), Igor Blažević (Češka), Halyna Kruk (Ukrajina), Alla Tatarenko (Ukrajina), moderiral je Alida Bremer (Hrvaška). Osrednja tema pogovora je bila etnična pripadnost in identiteta v Evropi.

Tudi nedelja, 14. maja, je bila delovna, polna intenzivnih pogovorov in sproščenih izmenjav v manjših skupinah. Namen pogovorov je bil izboljšati skupno načrtovanje, delo in akcije Mednarodnega PEN-a in članov odbora Pisatelji v zaporu.

Prvo okroglo mizo, naslovljeno Best Practices, je moderirala članica upravnega odbora Elisabeth Löfgren (švedski PEN) and govorniki in govornice pa so bile: Cornelia Zetzsche (nemški PEN, odgovorna za delo z mediji), Caroline Stockford (norveški PEN, odgovorna za projekt monitoringa obtožnic obtoženih turških aktivistov), Karin Deutsch Karlekar (odgovorna za skupni projekt ameriškega PEN-a in avstralskega PEN-a Sydney, o situaciji v Iranu), Antoine Spire (francoski PEN, ki je podprl akcijo v zagovor člana PEN-a Pinar Selek) and Aurélia Dondo (Mednarodni PEN, akcijska skupina za Turčijo).

Drugo okroglo mizo, Dostop do svobode, Access to Freedom, je moderirala Hanna Nordell (švedski PEN). Po uvodu Tatiane Niadbaj (beloruski PEN) smo se porazdelili v manjše skupine, v katerih smo ugotavljali, kako najbolje in najbolj odmevno uporabiti pisanje zaprtih in preganjanih pisateljev v bodočih kampanjah in akcijah.

V zaključnem brainstormingu, ki ga je vodila že omenjena Karin Deutsch Karlekar (ameriški PEN), smo govorili o prioritetah, resolucijah in predvsem o bodočih akcijah.

Med akcijami izstopa eden najbolj vidnih kampanj PEN-a, Dan pisateljev v zaporu, 15. november. Vprašanje je, kako izrabiti material, ki ga vsakoletno pripravlja sekretariat PEN-a. Dodatno smo sklenili, da bomo celoletno izvajali akcije praznih stolov, pisali in podpisovali peticije, ki jih bo pripravil sekretariat.

Predsednica odbora Ma Thida pa je na koncu pozvala k še boljšemu sodelovanju in notranji komunikaciji. Pozvala nas je, da se osredotočimo na koledar dogodkov pomembnih za PEN in ogrožene pisatelje in pisateljice, in ponovno premislimo, kako z usklajenimi akcijami doseči več. Pri tem je ključna izdelava in vzdrževanje letnega koledarja WiPC, ki bo opozarjal na aktivnosti Mednarodnega Pena, nacionalnih centrov ter zaključenih skupin na socialnih omrežjih ter vzpostavljanje kontaktov z mednarodnimi mediji.

Zaključni govor je imel Salil Tripathi (član upravnega odbora Mednarodnega PEN-a), bivši predsednik mednarodnega odbora Pisatelji v zaporu.

Srečanje se je zaključilo z večerom poezije, *Osvobodimo svet* (Free the World) v taverni Pod starim krovovima. Na poti smo obiskali še prostore hrvaškega PEN-a in se v sproščenem vzdušju znova zahvalili gostiteljem.

Srečanje WiPC je bilo intenzivno, a navdihujoče. Poročila, izmenjava izkušenj in pogovori o dobrih praksah so nas opomnili, da kljub rastočim grožnjam avtoritarnih režimov sodelovanje solidarnih in angažiranih ljudi spreminja svet vsakodnevno vsaj malo na bolje.

Prihodnjič pa malo več o dobrih navdihujočih praksah posameznih PEN centrov.

Pripravila: Monika Žagar

Foto: hrvaški PEN

Aleš Maver

UKRAJINA

OD IGRE *prestolov*
DO vojne ZA SAMOSTOJNOST

1851

PREZENTACIJA KNJIGE PROF. DR. ALEŠA MAVRA

UKRAJINA - OD IGRE PRESTOLOV DO VOJNE ZA SAMOSTOJNOST

Praviloma je tako, da se pri prezentaciji knjige končne sodbe prihrani bolj za konec. Jaz pa bom povsem na začetku povedal, da je knjiga Aleša Mavra, oziroma knjižica kot jo imenuje prislovično skromni avtor, zelo, zelo dobra in jo vsakomur toplo priporočam.

Tematika je nadvse resna, knjigo je napisal profesor zgodovine, podatkov je nadvse veliko, imena, letnice, krajevna imena, dogodki, o katerih piše avtor, se prepletajo. Zato je potrebno knjigo brati pazljivo. Ne glede na zelo veliko število podatkov, pa branje sploh ni suhoparno. Jezik je sočen, nekatere ocene so simpatično popoprane, veliko je prisposodob. Že naslov pove, da je avtor ljubitelj zanimivih televizijskih serij, kot je Igra prestolov, pa tudi filmov. Eno pod poglavij nosi naslov Babici gresta na jug. Babici o katerih piše prof. Mavr pa sta cesarici: Marija Terezija in Katarina Velika. Babici pa sta hoteli na Krim.

Razen na začetku in v zadnjem poglavju, ki nosi naslov Ukrajina še ni umrla, je v knjigi malo ali skoraj nič o dogodkih v Ukrajini ali v zvezi z Ukrajino po 24.februarju lani, ko je Putinova Rusija začela široko zasnovano brutalno ofenzivo proti Ukrajini, pri čemer se je Vladimir Putin krepko uštel, saj je mislil, da se bo Ukrajina priklonila in da bo vojne zelo hitro konec.

Zato pa je v knjigi zelo veliko ozadja, zelo veliko zgodovine o tem delu Evrope, o katerem smo vedeli zelo malo, in še vedno vemo malo. Še ne tako dolgo temu smo tudi v našem društvu slišali razlage v slogu, da Ukrajinci praktično niso narod. Na kratko: poslušali smo rusko propagando, pred katero, žal, tudi pri nas nekateri niso imuni.

Avtor nam razloži, kaj je bil Kijevski Rus, kdo so bili njegovi prebivalci, od kod pojem Rus, ki je za rusko propagando in večino ruskega zgodovinopisja nekakšna predhodnica današnje Rusije. Avtor Kijevski Rus preimenuje v kijevsko Rutenijo. Razloži nam, kdo in kaj so uniati oziroma kakšna je grško-katoliška cerkev, obelodani nam in razloži nam kopico pojmov, ki tudi zaradi neznanja tistih, ki pišejo o Ukrajini, in zaradi ruske propagande povzročajo pri številnih veliko zmedo.

Kot že povedano, nam knjiga ponuja zelo veliko detajlov, dogodkov, letnic. Toda vse te posameznosti so analitično navedene znotraj širšega, širokega konteksta in širše slike. Knjiga ima tudi posebno poglavje o Belorusiji, posebno poglavje o Litvi, in prav posebno poglavje o Poljski, ki je bila in je za Ukrajino in za Ukrajince še prav posebej pomembna. Da so bili odnosi med Ukrajinci in Poljaki v preteklosti velikokrat zelo težavni, avtor prav nič ne zamolči. Opisuje jih in jih razlaga, obenem pa ugotavlja, da so bili Poljaki praktično vse od padca Berlinskega zidu glavni odvetniki Ukrajine v Evropi. In vemo, da je Poljska, da so Poljaki po februarju lani do Ukrajine in Ukrajincev pokazali ogromno in zelo konkretno solidarnost, in jo še vedno kažejo.

O Judih v tem delu Evrope sicer ni posebnega poglavja. Vendar pa je njihova prisotnost oziroma zgodovina, ki je bila zaradi holokavsta še posebej tragična, zelo velikokrat omenjena. Avtor ne zamolči pogromov nad Judi in antisemitizma, ki je bil v Ukrajini in v celotnem področju tega dela Evrope občasno močno prisoten. Absolutno in sploh ne zamolči kolaboracije nekaterih Ukrajincev med drugo svetovno vojno z Nemci. Slednjo propaganda Putinove Rusije nadvse močno poudarja in izrablja, in sedanjo vojno Rusije proti Ukrajini na povsem absurden način imenuje za boj Rusije proti nacistom. Avtor nas pri tem opozarja, kako Putinova propaganda zavestno pozablja omeniti, da je med drugo svetovno vojno veliko, veliko več Ukrajincev padlo v boju proti nemškemu, nacističnemu okupatorjem kot pa v sodelovanju z njimi.

Ta knjiga je nasploh nadvse informativna. Nadvse in še posebej je zelo informativna za slovenskega bralca. O Ukrajini se je tudi pri nas praktično do pred nekaj leti vedelo izedno malo. Pa čeprav so bili mnogi Ukrajinci sodržavljanji Slovencev, ko smo še živeli v Avstro-ogrski, se pravi v državi, kjer se je od Ljubljane do Dunaja z vlakom potovalo približno isto dolgo kot se z vlakom potuje tudi danes. Po štetju prebivalstva leta 1910 je bilo v Avstro-Ogrski Ukrajincev, ki jih je štetje prebivalstva vodilo pod rubriko Ruteni, približno 4 milijone. Na področju današnje Ukrajine, pa tudi Poljske, je med prvo svetovno vojno padlo v avstrijski uniformi na tisoče slovenskih vojakov. Brali smo zgodovinski roman Taras Bulba izpod peresa velikana svetovne literature Nikolaja Gogolja, ki je pisal v ruščini vendar je bil ukrajinskega porekla. Pravilna oziroma ukrajinska izgovorjava njegovega priimka je Hohol.

V romanu Taras Bulba so v ospredju ukrajinski kozaki. Vendar v celoti gledano, in kot že povedano, smo o Ukrajini in o Ukrajincih, ki so eden največjih narodov v Evropi, v Sloveniji do pred kratkim vedeli zelo malo. V tej knjigi nam avtor Ukrajino in Ukrajince približa tudi tako, da navaja nekatere zgodovinske vzporednice pa tudi razlike v zgodovinskem razvoju Slovencev in Ukrajincev, in pojasni problematiko jezika. Kot je napisano v knjigi, je pri nas težko razumljivo, da je številnim Ukrajincem prvi jezik ruščina in da so takšni kljub temu narodnozavedni Ukrajinci, ki danes z orožjem branijo svojo državo. Pri štirih od šestih dosedanjih predsednikih Ukrajine, všteti sedanjega predsednika Volodimirja Zelenskega je bil prvi jezik ruščina.

Zakaj je bilo tako, o rusifikaciji Ukrajine, o naseljevanju rusko govorečih, nam avtor v svoji odlični knjigi nazorno razloži.

S tem počasi končujem svojo predstavitev knjige in avtorja, in si dovolim ugotovitev, da bi bila knjiga še dodatno lažje razumljiva, če bi bil na koncu še register imen oseb, pa morda še kronološki prikaz najpomembnejših dogodkov.

Prepuščam besedo avtorju, da on pove o svojem delu, da pove, kaj ga je motiviralo za pisanje te knjige, ki bo gotovo doživela še nekaj ponatisov.

In dodajam prošnjo, naj pove svoje mnenje o tem, zakaj pri nas pri nekaterih obstoja nekakšen – milo rečeno- čuden odnos do dela sveta, ki nam ga on tako dobro približa. Kar zadeva prejšnjo vlado in sedanjo slovensko vlado, obstoja zelo podobno stališče do Ukrajine In seveda do njene pravice, da se z vsemi sredstvi brani pred ruskimi agresorji. Se pa postavlja vprašanje o tem, zakaj je pri nekaterih pri nas skoraj in malodane apriorno precej odklonilen odnos do dela Evrope, ki se razteza med Nemčijo in Rusijo. Ta odnos, ki ga je občasno zaznati , žal dobro poznam, saj sem bil v 90-ih prvi slovenski veleposlanik na Poljskem. V tej tudi za nas zelo pomembni evropski državi je Slovenija odprla svoje veleposlaništvo sorazmerno pozno. V baltskih državah, je Slovenija odprla prvo veleposlaništvo – konkretno v Rigi- komaj pred par leti. Seveda pa milo rečeno preseneča vsebina nedavnih dveh javnih pisem v zvezi z Ukrajino, ki sta ju podpisala tudi dva nekdanja predsednika Slovenije. Danes so tu verjetno prisotne osebe, na katere so posamezni pobudniki teh javnih pisem izvajali pritiske, naj jih podpišejo. Pokončnost tistih, ki so kljub pritiskom odklonili podpis teh javnih pisem, je potrebno vsekakor pohvaliti. Proti vsebini omenjenih javnih pisem so, smo, v Sloveniji nekateri javno kritično nastopili. Med njimi je bil tudi profesor Aleš Maver.

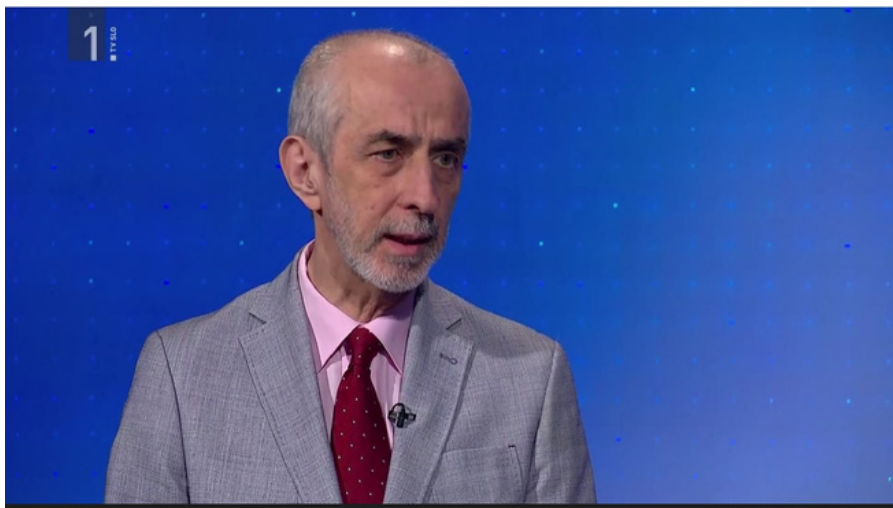
Bojan Grobovšek

Iryna Starovoyt

V tem letalu letim s Strahom in Upanjem.
Mladi Strah je star že devet let,
pokriva si ušesa
in dela grozno grimaso.
Nervozna stevardesa
nama poda žvečilne gumije.
-Ne bojte se. - ji rečem.
Lahko ga prestrašite.
Boji se teh,
ki se bojijo njega.
Zemlja opazuje, kako pridobivamo
na višini, medtem ko se oddaljujemo.
Kar je bilo trdno in čvrsto
postane praznina ničesar.
Pod nami leži okostje letališča.
Tam spodaj so ljudje, ki bi jih lahko še vedno ubili,
čepprav je minilo že nekaj časa, odkar so tu letela letala.
Upanje potrebuje več kisika.
Pritisne na gumb za zračno masko.
Nič se ne zgodi.
Le stevardesa pride
po ozkem prehodu
razjezana zaradi te otročje potegavščine.
-Je, ona je moja mlajša sestra, - rečem.
Ima težave z dihanjem.
zrak, ki je ves bil izdihnen.
Nimate nič bolj svežega?
- Želite odpreti okno? -
vpraša stevardesa.
Upanju se zaokrožijo očesa
in njena koža spremeni odtenek.
Gumb se zasveti zeleno-rumeno.
Skozi plastično skodelico z nepitno vodo
vidim kapljice kisika.
-Vsako tretjo, - rečem Upanju.
-Zdaj smo že onkraj znanosti. -
mala sestra odgovori.
-Naša edina rešitev
je, da ne pričakujemo nikogar.-
Nekdo v pilotski kabini
spregovori po radiu,
vklopi signal za pristajanje.
Potem ko sem zbrala ranjene in ubite,
v tem papirnatem letalu letim brez strahu in upanja.

prevod iz angleščine Aljaž Koprivnikar

Prof. dr. Milan Jazbec o volitvah v Turčiji

TV Odmevi, ponedeljek, 29.05.2023

TV Odmevi, ponedeljek, 15.05.2023

Aktualno, torek, 30.05.2023, Ra Prvi

Studio ob 17., torek, 16.05.2023, Ra Prvi

Prof. dr. Milan Jazbec je veleposlanik in redni profesor diplomacije, pisatelj in pesnik. Zaposlen je na Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije (visoki predstavnik za Jadransko – Jonsko pobudo). Bil je šesti slovenski veleposlanik v Severni Makedoniji (2016–2020) in pred tem četrti slovenski veleposlanik v Turčiji (2010–2015), nerezidenčno akreditiran v Azerbajdžanu, Iraku, Iranu, Libanonu in Siriji. V ključnem obdobju slovenskega včlanjevanja v Nato je bil državni sekretar na obrambnem ministrstvu (2000–2004), zadolžen za obrambno politiko. Od leta 2017 je član Slovenskega PEN-a. Prav tako je član Slovenskega društva za mednarodne odnose in Evroatlantskega sveta Slovenije ter od avgusta 2020 podpredsednik Mednarodnega centra za emocionalno inteligenco (Ohrid, Severna Makedonija).

Srbija: Pravni pregon preiskovalnega medija KRIK se mora končati

Foto: Michael Dziedzic

30. maj: nadaljuje se pravni pregon srbskega preiskovalnega medija KRIK, saj je bil portal obsojen zaradi poročanja o primeru strateške tožbe proti udeležbi javnosti (SLAPP), hkrati pa je bila proti njemu vložena nova žaljiva tožba. Mednarodne organizacije za svobodo tiska in novinarjev smo solidarni z uredništvom KRIK-a, ki se trenutno bori proti 12 sodnim postopkom, in opozarjamo na uporabo SLAPP v Srbiji, ki velja za vse večjo grožnjo neodvisnemu novinarstvu.

V zadnjih mesecih se je KRIK soočil s številnimi tožbami zaradi preiskav v javnem interesu, ki so razkrile kriminal, korupcijo in druge zlorabe oblasti, ki so jih zagrešili vplivni ljudje v Srbiji, pogosto povezani z vladajočo stranko.

Najnovejšo zaskrbljujočo tožbo je 3. maja vložilo Višje sodišče v Beogradu. V prvostopenjski odločbi je sodišče obsodilo KRIK, ker je v članku navedel imena posameznikov, ki so jih tožili - policijskega poveljnika Gorana Živkovića in dveh njegovih sodelavcev iz enote za zaščito prič. V članku, objavljenem decembra 2021, je medij podrobno opisal plaz tožb, s katerimi se trenutno bori: namreč, kdo je vložil tožbe, na kakšni podlagi in kakšen je njihov vpliv na celotno uredništvo. Zaradi tega mora KRIK plačati 374.200 dinarjev (skoraj 3.200 €) odškodnine za "čustvene bolečine" in za stroške sojenja. Sodišče je odločilo tudi, da je treba del članka na KRIKovi spletni strani izbrisati. Medij KRIK se je pritožil.

Urednik KRIK-a Stevan Dojčinović je v odzivu na sodbo dejal, da so SLAPP-i največji izziv za uredništvo: "Ta zadnja sodba jasno kaže, da so SLAPP-i postali glavno orodje režima za zapiranje redkih preostalih neodvisnih medijev. Stvari so šle tako daleč, da se ne smemo več niti javno pritoževati nad dejstvom, da je naše uredništvo preplavljeno s tožbami - že zaradi tega smo spoznani za krive."

KRIK je 11. maja 2023 poročal, da se medij sooča z novo tožbo zaradi članka, objavljenega 11. aprila 2023, o tesnem prijatelju srbskega predsednika Aleksandra Vučića Nikoli Petroviću, ki naj bi imel poslovne povezave z Dejanom Stanimirovićem Markosom, osumljenim trgovine z mamili. Tožbo je vložil Nikola Petrović zoper urednico časopisa KRIK in preiskovalni novinarki Bojani Jovanović in Dragani Pećo. Petrović je v tožbi trdil, da je objava KRIK-a o njegovem sodelovanju z Dejanom Stanimirovićem Markosom neresnična, saj v tistem trenutku ni bil obtožen ali obsojen za nobeno kaznivo dejanje. Zahteval je umik članka in 200.000 dinarjev (1.700 €) odškodnine za "duševno trpljenje". Nikola Petrović je zoper KRIK vložil še dve tožbi: ena se je končala v korist KRIK-a, druga pa je še v postopku.

Ta primer je zadnji v nizu 12 tožb, ki so jih v večini primerov sprožili ljudje iz vlade ali poslovneži, ki so jim blizu. Znesek zahtevane odškodnine je popolnoma nesorazmeren in trikrat presega letni proračun organizacije. Medtem ko je finančno breme ogromno, je negativni vpliv na vsakodnevno poslovanje enako velik. Čas, porabljen za pripravo obrambe, predložitev dokazov in analizo več sto strani pravnih dokumentov, novinarje dejansko oddaljuje od njihovega temeljnega dela: preiskovanja in obveščanja državljanov.

SLAPP ogrožajo prihodnost neodvisnega novinarstva - njihov cilj je ustrahovati novinarje, izčrpati sredstva in jih izolirati, da bi opustili svoje zahtevne preiskave. Spodaj podpisane organizacije ponovno izražamo podporo novinarjem KRIK-a in pozivamo srbske pravosodne organe, naj končno priznajo, da so SLAPP sredstvo za utišanje glasov in zatiranje informacij javnega interesa. Srbija je še naprej eno najbolj plodnih področij v Evropi za tožbe proti novinarjem kot povračilni ukrep za njihovo delo. Zadnja odločitev sodišča, ki ne priznava groženj, ki jih predstavljajo SLAPP, je zaskrbljujoče sporočilo vsem srbskim novinarjem, ki raziskujejo občutljiva politična in gospodarska vprašanja. Upamo, da bo pritožbeni postopek upošteval resen vpliv SLAPP na novinarje ter končno podprl javni interes in mednarodne standarde o svobodi izražanja.

Podpisniki

Said Khatibi

Na koncu puščave (začetek nagrajenega romana, *Desert's End*)

Če ne bi bilo noža, ki sem ga zarinil v ramo svojega bratranca, ne bi ostal živ, da povem svojo zgodbo, ki se je začela tisto jutro, ko me je žgoče sonce peklo po že tako zagoreli koži, in je v meni divjal bes proti tistim, ki so me bili pregnali iz vasi. V grozi sem zrl v dogajanje pred svojimi očmi. Namrščil sem obrvi, izostril pogled ter se sprehodil do brinovega grma. S palico sem tolkel ob tla, da bi ustavil pot mojim ovcam. Preštel sem jih od ena do šest ter jih vodil domov. Doma je bila moja hčerka Louisa, ki ji je bilo nekaj manj kot dvanajst let. Naslonila je svoje kot breza vitko telo ob vrata ter se igrala s svojim bratom Salimom, ki je komaj shodil. Bil je gol, razen zelene srajce, ki mu je segala do popka. Zakričal sem ji, naj ovce zapre v ogrado. Vzravnala se je, da bi naredila, kar sem ji naročil. Moja pastirska palica je padla pred njene noge, zalučal sem jo kot kopje. "Kam greš, očka?" je zaklicala za menoj, jaz pa sem že odvihral, za mano je obvisel le oblak prahu.

Foto: osebni arhiv

Said Khatibi, alžirski pisatelj, rojen 29. decembra 1984 v Bou Saadi. Diplomiral je iz francoske književnosti na Univerzi v Alžiriji, nato pa magistriral iz kulturnih študij na Univerzi Paris 3. Objavil je prevode, med drugim Baiidan 'an Nejma (prevod poezije Kateb Yacine) in Madar El Ghiyab (antologija alžirskih kratkih zgodb, napisanih v francoščini), ter sodeloval pri prevodu Enciklopedije afriškega filma. Khatibi je objavil knjigo A'ras El Nar (o glasbi Rai), njegova knjiga Abartou El Massa' Hafiyan pa vsebuje dialoge s ključnimi frankofonskimi pisatelji. Do danes je Khatibi izdal štiri romane, od leta 2006 se ukvarja s kulturnim novinarstvom, od leta 2016 pa dela in živi v Sloveniji. Prejel je nagrado za arabsko novinarstvo, nagrado Ibn Battuta za potopisno literaturo in bil uvrščen v ožji izbor za mednarodno nagrado za arabsko leposlovje (IPAF). Leta 2023 je prejel prestižno nagrado Sheik Zayed Book Award, za kar mu iskreno čestitamo. Je član Slovenskega centra PEN.

Vabljene_i na

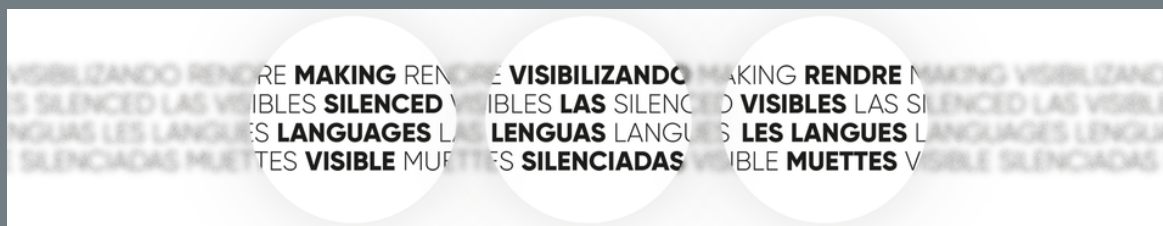
pogovor Organizacijska struktura in ustvarjalnost,

ki bo potekal v petek, 16. 6. 2023 ob 18. uri, na vrtu Lili Novy Društva slovenskih pisateljev (Tomšičeva 12) v okviru vseslovenskega literarnega festivala 28. Slovenski dnevi knjige

Kako organizacijska struktura vpliva na ustvarjalnost? Kako je v sodobnem času s stereotipom umetnika, ki ne priznava banalnih omejitev občega sveta, ampak se prepušča le navdihu? Kako na to vplivajo številne birokratske zahteve, ki jim niti umetnice_ki (žal) ne morejo ubežati? Pesnico, skladateljico in kantavtorico Ksenijo Jus ter pesnika, založnika (Črna skrinjica) in organizatorja literarnih dogodkov Dejana Kobana bo o njuni organizaciji in ustvarjalnosti spraševal novinar in pisatelj Andraž Rožman. Skupaj bomo skušale_i prepoznavati in širiti prostore svobode, tako v nas samih kot v okolici.

Prireditev organizira MIRA, ženski odbor Slovenskega centra PEN

Vabljeni na srečanje odbora TRLC MAKING SILENCED LANGUAGES VISIBLE, ki bo potekalo 23. in 24. junija 2023. Potekalo bo virtualno prek Zooma, zato vas vabimo, da se do 20. junija prijavite in se udeležite srečanja.

Na srečanju bodo obravnavana tudi nekatera vprašanja, ki so se pojavila ob najnovejšem razvoju umetne inteligence in najnovejših tehnoloških orodij, pri čemer ne smemo pozabiti, kako pomembno je, da zaradi tehnološkega prepada med jeziki in jezikovnimi skupnostmi nikogar ne zapustimo.

Seveda ne smemo pozabiti, da so številni boji, ki smo jim danes priča v Ukrajini, Belorusiji, Turčiji, Indiji, Mjanmaru in številnih drugih državah, povezani tudi s pravico do življenja in izražanja lastnih jezikov proti asimilaciji in zanikanju s strani avtoritarnih režimov.

Vse te pobude smo pripravljeni deliti z vami in z veseljem pričakujemo, kaj centri počnejo v svojih državah in regijah. Zaradi programskih omejitev ne bomo imeli zasedanja "posodobitev za centre" - namesto tega vas vabimo, da pravočasno in učinkovito posredujete posodobljene dejavnosti vaših centrov - prosimo, preverite začasni dnevni red srečanja.

Da bi naredili zamolčane jezike vidne, so vsi potrebni in dobrodošli.

Prosim, da se pravočasno prijavite s klikom [TUKAJ](#).

Urtzi Urrutikoetxea

Predsednik Odbora za prevajanje in jezikovne pravice pri Mednarodnem združenju PEN

Pisanje in rapanje za mir pred Mestno hišo v Ljubljani.

Najboljši rapi so se zvrstili:

1. mesto: Zoja Sok

2. mesto: Tinkara Pajk

3. mesto: Anika Gačnik Rituper in Gaja Gogala

Posebna zahvala gre Mestni občini Ljubljana in pa seveda Trkaju, ki je vodil mlade talente.

RAPANJU LAHKO PRISLUHNETE NA NAŠI SPLETNI STRANI

Zoja Sok in Rok Trkaj; Foto Nik Rován

Tinkara Pajk; Foto: Nik Rován

Anika Gačnik Rituper in Gaja Gogala, Foto: Nik Rován

V četrtek 15. junija je v okviru Slovenskih dnevov knjige
potekal dogodek
KAKO ŽIVA JE IN BO SLOVENŠČINA

Sodelovali so: Mateja Eniko, Marko Jesenšek, Lenart J. Kučič, Nina Medved, Vilma Purič,
Andreja Žele
Povezovala je Vesna Mikolič

Kako živa je in bo slovenščina

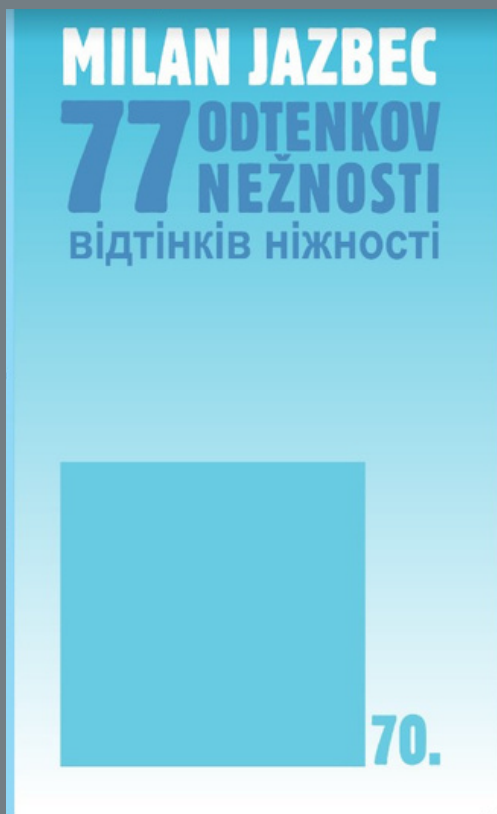

Pia Prezelj **Težka voda**

V svetu, ki ga naseljujejo Ida, Marta, Tone in Lojze, na vrtovih gnijejo paradižniki, na nočnih omaricah ždijo nagačeni zajci, krave pa je treba slej kot prej ustreliti med oči. Nič čudnega, če na blatni zemlji komu usodno spodrsne ali pa mu glavo spešta kakšno drevo; Gospod vendarle daje in jemlje, povrh vsega pa še odpušča.

V romanu *Težka voda*, svojstveni anatomiji krivde, ki prelamlja s tradicijo slovenske povesti, se drobci iz življenja starejše protagonistke Ide med posledicami zamolčane preteklosti in neizživete prihodnosti postopoma sestavljajo v okrušeno celoto. Ta v ekspresivnem, dovršenem slogu razkriva predvsem bridko resnico o prepletenosti življenj znotraj manjše vaške skupnosti, kjer se vse zdi na dlani, pa vendar skrivnost rojeva nove skrivnosti.

VEČ

Milan Jazbec
77 odtenkov nežnosti

Sedeminsedemdeset odtenkov nežnosti je slavošpev življenju in ljubezni, slavošpev bivanja dveh duš in teles v veselju, ki z neustavljivim vitalizmom kljubujeta krutosti sveta okoli sebe.

Tanja Tuma

VEČ

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 11/2023

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: junij 2023

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Tednik je vpisan v razvid medijev
pod zaporedno številko 2525.

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Saketh Garuda